647510 **MA03SnsC107x** **Seat No :________**

M.A. (SANSKRIT) Semester - 3 (*CBCS*) Examination
OCT/NOV-2025 (AS PER SYLLABUS YEAR JUNE-2019)
Meghdut , Ansin Ane Sanskrit Nibandh (Core (New))

Time: 2:30 Hours **Marks: 70**

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

પ્રશ્ન-૧ નીચેના માંથી કોઇપણ એક ગધખંડનું ગુજરાતીમાં ભાષાંતર કરો. (૧૪)

१) अस्ति दक्षिणात्ये जनपदे महिलारोप्यं नाम नगरम् । तत्र सकलार्थि-सार्थ-कल्प-द्रुमः प्रवर-नृप-मुकुट-मणिमजरीचयचर्चितचरण-युगलः सकल-कल्प-पारङ्गतोडमरशक्तिर्नाम राजा बभूव । तस्य त्रयः पुत्राः परम-दुर्मेधसो वसुशक्तिरुग्रशक्तिरनेकशक्तिश्चेति नामानो बभूवुः । अथ राजा तान् शास्त्र-विमुखान् आलोक्य सचिवान् आहूय प्रोवाच-भोः ज्ञातमेतद्भवद्भिर्यन् ममैते त्रयोडपि पुत्राः शास्त्र-विमुखा विवेक-हीनाश्च । तदेतान् पश्यतो मे महदपि राज्यं न सौख्यमावहति ।

२) अस्ति कस्मिंश्चिद्वन-प्रदेशे नाना-जल-चर-सनाथं महत् सरः । तत्र च कृताश्रयो बक एको वृद्ध-भावमुपागतो मत्स्यान् व्यापादयितुमसमर्थः । ततश्च क्षुत्क्षाम-कण्ठः सरस्तीरे उपविष्टो मुक्ता-फल-प्रकर-सद्दशैरश्रु-प्रवाहैर्धरा-तलमभिषिञ्चन् रुरोद । एकः कुलीरको नाना-जल-चर-समेतः समेत्य तस्य दुःखेन दुःखितः सादरमिदमूचे-माम ! किमद्य त्वया नाहार-वृत्तिरनुष्ठीयते ? केवलमश्रु-पूर्ण-नेत्राभ्यां सनिःश्वासेन स्थीयते । स आह-वत्स ! सत्यमुपलक्षितं भवता । मया हि मत्स्यादनं प्रति परम-वैराग्यतया साम्प्रतं प्रायोपवेशनं कृतम् । तेनाहं समीपागतानपि मत्स्यान् न भक्षयामि ।

પ્રશ્ન-૨ નીચેના માંથી કોઇપણ એક ગધખંડનું સંસ્કૃતમાં ભાષાંતર કરો. (૧૪)

1) બહુ વખત પહેલાની વાત છે, એક તળાવ પાસે એક બગલો રહેતો હતો. બગલો ખબર છે ને? પેલું એકદમ રૂ જેવું સફેદ, લાંબી ચાંચ, લાંબા પગવાળું પક્ષી, જે પાણીમાં લાંબા-લાંબા ડગ ભરીને ચાલે. અને એ શું ખાય ખબર છે? માછલી ખાય, દેડકા ખાય, નાના-નાના કરચલા ખાય અને વળી પાણીમાં રહેતા જીવ-જંતુ પણ ખાય! તો, આવો જ એક બગલો એક સરસ મજાના, નાનકડા તળાવ પાસે રહે. તળાવ તો ખુબ સુંદર, તેમાં ચોખ્ખું, મીઠું પાણી અને એ પાણીમાં જાત-જાતની માછલીઓ અને બીજા જીવો રહે. એટલે આપણા બગલાભાઈને તો મજા જ મજા! રોજ અલગ-અલગ પ્રકારની માછલીઓ ખાવા મળે તો કોને ન ગમે? એટલે આ તળાવને કાંઠે બગલો શાંતિથી જીવન પસાર કરી રહ્યો હતો.

2) એક નાના એવા ગામમાં એક ધોબી તેનાં પરિવાર સાથે રહેતો હતો. તેની પાસે એક ગધેડો અને એક કૂતરો પણ હતા. બંને પ્રાણીઓ વર્ષોથી ધોબીની સેવા કરતા હતા. ગધેડો ધોબીને તેનાં કામમાં મદદરૂપ થતો, ધોબી નદીએ કપડા ધોવા માટે લઇ જાય ત્યારે,કપડાનાં પોટલા ઘરેથી નદીએ અને નદીએથી ઘરે ગધેડાની પીઠ પર લાદીને લઇ આવતો. અને કૂતરો તો જાણે તેનો સાથી હોય તેમ, ધોબી જ્યાં જાય તેની પાછળ પાછળ તેનો કૂતરો પણ જાય; ઉપરાંત, એ ઘરનું રક્ષણ પણ કરતો. ધોબીએ આ બંને પ્રાણીઓને રહેવા માટે ઘરનાં આંગણે જ એક છાપરું બાંધી આપેલું. બંને પ્રાણીઓ ખુબ લગનથી પોતાનાં માલિકને કામમાં મદદ કરતા છતાં, ધોબી ક્યારેય પણ તેમની સાથે પ્રેમથી વર્તતો ન હતો.

પ્રશ્ન-૩ નીચેના માંથી કોઇપણ બે શ્લોકોનો અનુવાદ કરો. (૧૪)

१) पुस्तकस्था तु या विद्या प्रहस्तगतम् धनम्।
सिद्धांते समुत्पने न सा विद्या न तद्धनम् ॥

२) विद्या नाम नरस्य रूपमधिकं प्रच्छन्नगुप्तं धनं
विद्या भोगकरी यशस्सुखकरी विद्या गुरूणां गुरुः ।
विद्या बन्धुजनो विदेशगमने विद्या परा देवता
विद्या राजसु पूजिता न तु धनं विद्याविहीनः पशुः ॥

३) येषां न विद्या न तपो न दानं
ज्ञानं न शीलं न गुणो न धर्मः ।
ते मर्त्यलोके भुवि भारभूताः
मनुष्यरूपेण मृगाश्चरन्ति ॥

४) पृथिव्याम् त्रिणि रत्नानि जलमन्न सुभाषितम् |
मूढैः पाषाणखण्डेषु रत्नसंज्ञा प्रदीयते ||

प्रश्न-४ નીચેના માંથી કોઇપણ એક પર સંસ્કૃતમાં નિબંધ લખો. (१४)

१) विद्या सर्वधनप्रधानम्।
२) गीता सुगीता कर्तव्या।
३) संस्कृत साहित्ये पर्यावरणचिंतनम्।
४) संघे शक्ति कलो युगे।

प्रश्न-५ નીચેના માંથી કોઇપણ બે શ્લોકોને ટીકા સહિત સંસ્કૃતમાં સમજાવો. (१४)

१) कश्चित् कान्ताविरहगुरुणा स्वाधिकारात्प्रमत्तः
शापेनास्तङ्गमितमहिमा वर्षभोग्येण भर्तुः ।
यक्षश्चक्रे जनकतनयास्नानपुण्योदकेषु
स्निग्धच्छायातरुषु वसतिं रामगिर्याश्रमेषु ॥

२) तस्य स्थित्वा कथमपि पुरः कौतुकाधानहेतोः
अन्तर्बाष्पश्चिरमनुचरो राजराजस्य दध्यौ ।
मेघालोके भवति सुखिनोऽप्यन्यथावृत्ति चेतः
कण्ठाश्लेषप्रणयिनि जने किं पुनर्दूरसंस्थे ॥

३) रत्नच्छायाव्यतिकर इव प्रेक्ष्यमेतत् पुरस्ताद्
वल्मीकाग्रात् प्रभवति धनुष्खण्डमाखण्डलस्य ।
येन श्यामं वपुरतितरां कान्तिमापत्स्यते ते
बर्हेणेव स्फुरितरुचिना गोपवेशस्य विष्णोः ॥

४) तां चावश्यं दिवसगणनातत्परामेकपत्नीं
अव्यापन्नामविहतगतिर्द्रक्ष्यसि भ्रातृजायाम् ।
आशाबन्धः कुसुमसदृशं प्रायशो ह्यङ्गनानां
सद्यःपाति प्रणयि हृदयं विप्रयोगे रुणद्धि ॥

****